עלון מס' 153

י"ז כסלו התשפ"ה

מי בא

מדינה יהודית בדרך אמת

שמירת הברית ותיקון הברית

שני נסיונות

במרכז פרשת **וישב** שני נסיונות על עסק הברית. האחד מובהק ו"מרשים" יותר – עמידת **יוסף**-הנער, והוא לבדו במצרים, בנסיון ה**תאוה**, והשני, פנימי ונסתר יותר, אך לא פחות משמעותי, עמידת **יהודה** בנסיון ה**התנכרות** והודאתו-הכרתו "צדקה ממני"!

נסיון יוסף קדם לזה-של-יהודה, כי אירע סמוך לירידתו למצרים, כדברי חז"ל וכפשט הכתובים, ואילו נסיון יהודה היה כעבור שנים רבות, כששני בניו כבר נשואים, אלא שהכתוב מאחר את סיפור נסיון יוסף בכדי לקשרו אל המשכו – יציאתו מבית האסורים למלוך – שהוא כמובן עיקר הנושא עד סוף ספר בראשית, ואילו סיפור נסיון יהודה "עומד לעצמו" ומשמעותו גנוזה בעתיד הרחוק-יותר.

נסיון יוסף הוא על **שמירת הברית** כמשמעה הרגיל, שלא לפגום בברית-בשר, ב"אות-ברית-קדש" (=המילה), ולהתמכר לתאוות המציפות, ואולם גם הודאה על האמת, הכרה-שאינה-מתנכרת-גם במקום-שמתבקש (מחמת בושה ושמירת המעמד), הריהי **תיקון הברית** – ברית-אחים ונאמנות עד-כְּלוֹת לזולת, לכבודו ולקיומו, גם "על חשבון" כבודי ומעמדי שלי. בעקבות הודאת יהודה מתרחשת כמובן גם הצלת **זרעו**, זרע ברך ה', מן המיתה, **וקיום** (בגי' יוסף) תולדותיו לדורות (יחד עם תיקון מסויים, על ידי ייבום, לפגם הברית של ער ואונן).

סדר הדברים

ה"סור מרע" קודם בפשוטו ל"עשה טוב", ושמירת יוסף מלפגום קדמה לתיקון החיובי של יהודה, וכמו שהנער-הרווק מצווה להשמר-מלפגום בטרם בוא עת-נישואיו להשפיע ולהוליד זרע קדש (וכן בכלל יש לבסס את תיקון יחסי האנוש על יחס לאלקים (שישנו גם בילד-אצל-הוריו!) שקדם להם (וכדברי יוסף: איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי **לאלקים**, שהוא בעצם חטא לעצמיותי!). אמנם באמת ישנה גם בחינה של סור מרע **על ידי** עשה טוב שקדם (וכפירוש רבינו הבעש"ט), מה שרמוז כאן בהקדמת סיפור מעשה יהודה (וכן ייתכן שהיכולת להשמר-מלפגום כרוכה במודעות בהירה לתפקיד העתידי של הקמת משפחה. וכן היחס אל זולתי-בן-בריתי, אהבת ישראל, "בונה" את אהבת ה'-אוהב-ישראל, ואכמ"ל יותר).

היחס בין שני הנסיונות

כך או כך, ניתן לראות שבמובן מסויים שני העניינים סותרים לכאורה: כי-כן שני היצרים הבסיסיים (כדברי רבנו צדוק הכהן) הם תאוה וכעס (שבו כלולים קנאה ורציחה וגאוה וכבוד ועבודה זרה), והשלם באחד נוטה לחסרון בשני; יוסף הנקי בתאוה, בטרם תיקונו השלם נוטה הוא במקצת לגאוה מתנכרת (- מוציא דיבת אחיו רעה ובהמשך מתנכר אליהם) ול**קנאה** (בגי' **יוסף**, וכאמור לעתיד "אפרים לא יקנא את יהודה"-הנבחר למלכות, וקנאתו שלו מעוררת את קנאת אחיו), ו"להשיא לבעלים" במלכות ישראל העתידה [וכן "בשכם (ובגלעד, נחלות יוסף) שכיחים רוצחים" כדברי רז"ל]. ואילו יהודה-המכיר ומציל מן הרציחה (- גם את יוסף מיד אחיו שביקשו לרצחו, וגם זה טעם לסמיכות סיפור יהודה לסיפור מכירת יוסף!) ונוטל אחריות וערבות (בסיפור בנימין), נוטה להכשל בתאוה של זנות על אם-הדרך לתמנה [וכן דוד בעל התשובה, ביחס לשאול הצדיק-הנקי, "בלתי טהור הוא" מטבע ברייתו].

אך בהתאחד עץ יוסף ועץ יהודה לעץ אחד (יחזקאל לז), נכלל עץ יוסף בעץ יהודה "ועבדי דוד מלך עליהם" (ולדברי הרמב"ם משיח בן יוסף – הפועל ב**יראה** ועיקר עניינו מחיית עמלק – כלול לגמרי במשיח בן דוד הפועל ב**אהבה** ההופכת לטוב גם את המכשולות, וכזנות יהודה שנתבררה למפרע כמצות יבום), ובעל התשובה גדול מצדיק גמור מבחינת התכלית. אמנם מלכות יוסף קודמת בזמן, ויעקב-איש-תם-שלא-ראה-קרי-מימיו (כדברי רז"ל), בוחר ביוסף-בן-רחל המיועדת לו מעיקרו, ובבכייתו ואֶבלו הוא "מחזיק אצבעות" ליוסף לתמכו ולשמרו מן החטא (ודמות דיוקנו מתגלית ליוסף בשעת הנסיון, כדברי רז"ל), כי הצדיק צריך סעד לתומכו, אולם יהודה מייצג את העצם היהודי, את הזהות היהודית ששם הוי"ה בקרבה וכופרת על-כן לגמרי בעבודה זרה, וכל פעולותיו מעצם-עצמו, שלא מכח אביו, הנוטה מלכתחילה להסתייג ממנו.

תפקיד יוסף ותפקיד יהודה

והנה עניינו של **יוסף להוסיף** – לפעול בגויים ובמושגיהם, בקרב כל בני ה**אדם** (- זה יוסף, כדברי חכמים מן הכתוב (בתהלים עח) על משכן שילה שבנחלתו "אהל שִכֵּן ב**אדם**", וה"טמאים לנפש **אדם**" נושאי ארונו של יוסף היו), וללקט (ב**עקיפין** – בדרך **יעקב**) גרים וניצוצי אור ויופי הפזורים בשבעים אומות [וכפי שנאמר ליעקב ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, שעל כן נוטה הוא לוותר לעשו ולא להתמודד חזיתית בכדי שלא להיבאש ביושבי הארץ (=העולם, וראה בגליון הקודם)], "למולם" מתועבות התאוות ולהצילם בכשרונו וחכמתו ומוסרו הטוב מן הפראות העמלקית (שאינה מוכרעת אלא בידי לֶהָבָת יוסף הָפָכָה, כדברי רז"ל עפ"י הכתוב בעובדיה). אמנם יהודה מייצג את **ישראל** בארצו המתמודד **ישירות**, חזיתית ובלא פחד עם עשו ויכול-לו (וגויי הארץ-העולם נמשכים אליו מאליהם, ככתוב בשלמה בו דוד שהוא כעין "יוסף שביהודה").

לאור האמור

יתכן לשער, כי רוב צאצאי יעקב שנותרו במצרים (=ארבע חמשיות כדברי חכמים), הם הללו שפרו ורבו במאד מאד ו"תמלא הארץ אותם", משמע כל ארץ מצרים שנפוצו בה ועשו חיל בקרבה (שעל כן עוררו את קנאת המצרים, כמתבוללים באירופה שלאחר נפילת חומות הגֶטו) ולא אבו לצאת, ו"מתו" בימי האפילה, היינו שנבדלו מבני ישראל היושבים בארץ גושן בה "מושל" יהודה ומורה תורה-**אור**, אשר לכך נשלח מאת אביו ככתוב, והיא כעין ה"גטו", בחינת ארץ ישראל שבמצרים, "ד' אמות של הלכה" הקדושים בקדושת ארץ ישראל גם בגלות. וכן הללו מבני אפרים (= מאתיים אלף לדברי תרגום ירושלמי ריש בשלח!) שהקדימו לצאת בטרם הזמן ונפלו (או שמא נבלעו?) ביד הפלשתים – ראו דברי הימים-א,כז כ-כב וסנהדרין צב,ב) – כל הנפשות הללו שמשרש יוסף או מהשפעתו נפוצים ואבודים בגויים, אך מאחר שמבני יעקב הם שמטתו שלימה, גם הם מן "הנדחים בארץ מצרים" שעתידים לחזור אחר שיסיימו את פעולת ליקוט הניצוצות שלהם, וכן בני "מלכות ישראל", עשרת השבטים שבהנהגת אפרים שגלו לאשור ואיבדו את שמם, עתידים לחזור, ואילו עם ישראל המזוהה בשמו, הוא היושב-נבדל בארץ גושן, והוא שיצא וקיבל תורה ונכנס לארץ, עיקרו מבני יהודה והנלוים אליו משאר השבטים ששמרו על שמם ולשונם ולבושם.

ובהמשך -

ואם נמשיך להפליג בכיוון הזה, נרשה לעצמנו לשער שמדינת ישראל דהאידנא, שפניה אל החוץ, אל תרבות עממי תבל ואורחותיהם, הריהי כעין "מהדורה נוספת" של מלכות עשרת השבטים, שמרדו במלכות יהודה ובמחוייבות לתורתו-תרבותו-ועבודתו-במקדשו, והקימו להם מדינה חילונית-ככל-הגויים שאין לה אלא שֵם ישראל ללא תוכן יהודי-ייחודי של ממש. ונצטרפו לתוכה רבים מזרע ישראל מ"טיפוס יוסף" הפועל בגויים לטובתם-שלהם, אך עלול גם להתבולל בהם ולאבד שמו (חס ושלום!), ומן הסתם מקנן בלבם חזון ערטילאי כלשהו להיות "חברת מופת" לאור גויים (וכפי שתמצאו למשל בכתבי הרצל "חוזה המדינה").

אמנם אם אכן כך, ברור שמדובר ב"מהדורה מתוקנת" (או מתקנת), קודם כל משום שאין מדרך הא-ל ברוך-הוא לשחק על בריותיו ולתעתע בהם, אך בעיקר משום שלא מדובר היום במלכות נפרדת אלא בני יהודה וישראל יושבים יחד, בלועים זה בזה ושלטון אחד לכולם. ברור שאין היום חשש ממשי מגלות שלימה המאבדת את שם ישראל גם לגבי עוזבי התורה, אלא פתח תקוה יש כאן, קודם כל לאובדים והנדחים עצמם שנתלקטו ובאו לציון ומאסו באופציית ההתבוללות שארבה לפתחם, אך באמצעותם גם לרחוקים יותר שכבר איבדו את שמם ונתבוללו בגויים, שגם בהם יתעורר הניצוץ היהודי האבוד אם-אך תחל המדינה-כפי-שהיא לחתור באמת להיות חברת מופת לאור גויים, ובמקום לסגל לעצמה את תועבות הגויים, תחל "למול את עצמה" מן המתירנות הפרוגרסיבית ולהגדיר (לעצמה וגם לגויים) ארחות מוסר-טוב ויופי "יוֹסְפִי", מה שללא-ספק יצמיח-פלאים גם את הכשרון היהודי לשם ולתפארת בגויים, על דרך מלכות שלמה (שאמנם היתה כפי הנראה "פתוחה" יתר על המדה מחמת ריבוי סוסים-נשים-כסף (אם-גם-בהיתר) – מה שהוביל לפיצול הממלכה – ושוב: לא תקום פעמיים צרה!).

ולאחר פרק-זמן

אכן, לאחר תקופת-זמן "יוספית" מתוקנת **ו**מתקנת את בחינת ה"לבושים"-הבגדים הנאים שמצויין בהם יוסף המוכשר ויפה-התואר, תבוא **תקופת יהודה** המבטא את הזהות היהודית העצמית-עוצמתית, החופשית מלבושים חיצוניים ותדמיות, מן ה**בגד**-העלול-גם-**לבגוד**, וכל-כולה ביטוי פנימי של הכרה ואהבה ואחווה ושלום ורעות בששון ושמחה עד-בלי-די – מה שיהווה אבן שואבת לכל (טובי) הגויים שיבואו בהמוניהם לשם גיור ממשי, שהוא חיבור אל העצם היהודי שיתגלה בתוכם ותיקון גמור לחטא הקדמון בו נפרד הנברא מבוראו.

את העידן הזה יובילו כנראה שומרי התורה, "הדתיים" שהם בחזקת שבט יהודה, ואתם-עימם החרדים (בני לוי) והמסורתיים (משאר שבטי בני לאה), כאשר שבטי יוסף ומושפעיו (בני בלהה וזלפה) לא ייבטלו כמובן אלא ישמשו כ**שנִיים למלכות** שתפקידם לנהל בפועל ובכשרון זהיר את המערכת לפרטיה-שאין-להם-חקר.